

Liervogel

Cecelia Ahern

Liervogel

Vertaald door Daniëlle Stensen

2018 Prometheus Amsterdam

Voor Paula Pea

Oorspronkelijke titel *Lyrebird*

© 2016 Cecelia Ahern

© 2018 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Daniëlle Stensen

Omslagontwerp Janine Jansen

Foto omslag Trevillion Images

Foto auteur Graham Keogh

Zetwerk Mat-Zet bv, Soest

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 3506 5

Het is niet de sterkste soort
die overleeft,
noch de intelligentste.
Het is de soort die zich het best aanpast
aan verandering.

Toegeschreven aan Charles Darwin

Proloog

Hij loopt weg van de anderen, hun voortdurende geklets wordt in zijn hoofd één saai, eentonig geluid. Hij weet niet of het door de jetlag komt of doordat hij gewoon niet geïnteresseerd is in wat daar gebeurt. Misschien komt het door beide. Hij heeft het gevoel dat hij ergens anders is, emotioneel. En als hij nog één keer gaapt, zal ze hem daar zonder aarzeling op wijzen.

Ze merken niet dat hij zich van hen losmaakt, en als ze het wel zien, zeggen ze er niets van. Hij neemt zijn geluidsapparatuur met zich mee; die zou hij nooit achterlaten – niet alleen vanwege de waarde, maar omdat die nu deel van hem uitmaakt, ze is net een extra ledemaat. De apparatuur is zwaar, maar hij is gewend aan het gewicht, vreemd genoeg wordt hij erdoor getroost. Zonder apparatuur heeft hij het gevoel dat een deel van hem ontbreekt, en dan loopt hij alsof hij de geluidstas draagt, ook al is dat niet zo, met zijn rechterschouder naar beneden hangend. Misschien betekent het wel dat hij zijn roeping als geluidstechnicus heeft gevonden, maar zijn onderbewuste band met zijn spullen is funest voor zijn lichaamshouding.

Hij loopt weg van de open plek, weg van het vleermuishuis, de reden van het gesprek, naar het bos toe. Als hij de rand bereikt, wordt hij overvallen door de frisse koele lucht.

Het is een hete dag in juni, de zon brandt op zijn hoofd. De schaduw is verlokkelijk, een zwerm knutten danst wild in de zonnestralen. Het lijken wel mythische insecten. De grond van het bos, vol met lagen afgevallen bladeren en bast, is dempend en veerkrachtig onder zijn voeten. Hij ziet de groep die hij heeft

achtergelaten niet meer en hij bant de gedachten aan de mensen uit zijn hoofd en vult zijn longen met de verfrissende dennengeur.

Hij laat de geluidstas op de grond zakken en zet de hengelmicrofoon tegen een boom. Hij rekt zich uit, geniet van het kraken van zijn ledematen en het strekken van zijn spieren. Hij trekt zijn trui uit, waarbij hij zijn t-shirt half meetrekt en zijn buik ontbloot, en bindt hem dan om zijn middel. Hij haalt het elastiekje uit zijn lange haar en maakt hoger op zijn hoofd een knotje, zodat hij de lucht op zijn plakkerige nek kan voelen. 130 meter boven zeeniveau kijkt hij uit over Gougane Barra en ziet beboste bergen, die zich uitstrekken zo ver het oog reikt, en in kilometers omtrek geen teken van burens. 138 hectare nationaal park. Het is vredig, sereen. Hij heeft een goed oor voor geluid. Dat heeft hij in de loop der tijd ontwikkeld, deels gedwongen. Hij heeft geleerd te luisteren naar wat je niet onmiddellijk hoort. Hij hoort de vogels tijlpen, het geritsel en gekraak van allerlei dieren om zich heen, het lage gebrom van een tractor in de verte, bouwwerkzaamheden verscholen tussen de bomen. Het is rustig, maar levendig. Hij ademt de frisse lucht in en terwijl hij dat doet, hoort hij achter zich een twiggje knappen. Hij draait zich snel om.

Iemand verstopt zich achter een boom.

‘Hallo?’ roept hij. Hij hoort de agressie in zijn stem, omdat hij overrompeld is.

De persoon beweegt zich niet.

‘Wie is daar?’ vraagt hij.

Ze loert even om de stam heen en verdwijnt dan weer, alsof ze verstoppertje speelt. Er gebeurt iets vreemds. Hij weet nu dat er geen gevaar dreigt, maar zijn hart begint te bonken; het omgekeerde van wat het zou moeten doen.

Hij laat zijn apparatuur staan en loopt langzaam naar haar toe, waarbij al zijn bewegingen worden verraden door geknorp en gekraak. Hij zorgt ervoor dat hij ruimte tussen hen in laat door een grote cirkel te maken om de boom waarachter ze zich verstopt. Dan verschijnt ze vol in het zicht. Ze verstijft, alsof ze zich klaar-

maakt om zich te verdedigen, maar hij heft zijn handen met zijn handpalmen naar boven gekeerd, alsof hij zich overgeeft.

Ze zou bijna onzichtbaar of gecamoufleerd zijn in het bos, ware het niet dat ze witblond haar heeft en groene ogen, de door-dringendste die hij ooit heeft gezien. Hij is totaal in de ban van haar.

‘Hallo,’ zegt hij zachtjes. Hij wil haar niet afschrikken. Ze ziet er fragiel uit, alsof ze zo zal wegvlugten, en staat op haar tenen, klaar om ervandoor te gaan als hij een verkeerde stap zet. Dus beweegt hij zich niet meer, met zijn voeten stevig op de grond en zijn handen vlak, alsof hij de lucht draagt, of misschien wordt hij wel gedragen door de lucht.

Ze glimlacht.

Hij is betoverd.

Ze is net een sprookjeswezen, hij ziet nauwelijks waar de boom begint en zij eindigt. De blaadjes, die een baldakijn boven hen vormen, wapperen in de bries en werpen bewegende schaduwen op haar gezicht. Ze zien elkaar voor de eerste keer, twee volslagen onbekenden die hun ogen niet van elkaar af kunnen houden. Dit is het moment waarop zijn leven splijt; wie hij was voordat hij haar ontmoette en wie hij erna wordt.

Deel 1

Een van de prachtigste, zeldzaamste en waarschijnlijk intelligentste wezens op aarde is die onvergelykbare kunstenaar, de liervogel... De vogel is uitermate verlegen en bijna ongelooflijk ongreepbaar... gekenmerkt door een geweldige intelligentie.

Hij wordt slechts deels beschreven door hem een wezen van de bergen te noemen. Hij is zeker een wezen van de bergen, maar hij woont slechts in een klein gedeelte van de hoge bergen die zijn terrein vormen en beperken... Zijn smaak is zo veeleisend en precies, en zijn aard zo kieskeurig, dat hij in deze prachtige bergen kritisch blijft, en het was tijdverspilling om hem ergens anders te zoeken dan op uitzonderlijk prachtige en imposante plekken.

Ambrose Pratt, *The Lore of the Lyrebird*

Die ochtend

‘Weet je wel zeker dat je kunt rijden?’

‘Ja,’ antwoordt Bo.

‘Weet je wel zeker dat ze kan rijden?’ herhaalt Rachel, die het deze keer aan Solomon vraagt.

‘Ja,’ antwoordt Bo nogmaals.

‘Zou je misschien kunnen ophouden met appen onder het rijden? Mijn vrouw is hoogzwanger, het is de bedoeling dat ik mijn eerstgeborene ga ontmoeten,’ zegt Rachel.

‘Ik app niet, ik check mijn mail.’

‘O, dan is het goed.’ Rachel slaat haar ogen ten hemel en kijkt uit het raam terwijl het platteland voorbijraast. ‘Je rijdt te hard. En je luistert naar het nieuws. En je hebt een gigajetlag.’

‘Doe je gordel dan om als je het zo eng vindt.’

‘Lekker geruststellend zo,’ mompelt Rachel terwijl ze haar lichaam in de stoel achter Bo perst en haar gordel vastklikt. Ze zit liever achter de bijrijdersstoel, waar ze beter kan zien hoe Bo rijdt, maar Solomon heeft de stoel zo ver naar achteren gezet dat ze er nooit tussen zou passen.

‘En ik heb geen jetlag,’ zegt Bo, die tot Rachels opluchting eindelijk haar telefoon neerlegt. Ze wacht tot ze ziet dat Bo weer twee handen op het stuur heeft, maar Bo richt haar aandacht op de radio en gaat de zenders langs. ‘Muziek, muziek, muziek, waarom praat er niemand meer?’ mompelt ze.

‘Omdat de wereld soms haar bek dicht moet houden,’ antwoordt Rachel. ‘Hoe het ook met jou zit, hij heeft een jetlag. Hij heeft geen idee waar hij is.’

Solomon doet zijn ogen vermoeid open en kijkt hen aan. ‘Ik ben wakker,’ zegt hij loom, ‘ik wil alleen, je weet wel...’ Hij voelt zijn oogleden weer zakken.

‘Ja, ik weet het, ik weet het, je wilt Bo niet zien rijden, ik snap het,’ zegt Rachel.

Solomon en Bo hadden na een zes uur durende vlucht vanuit Boston, die om halfzes vanochtend landde, op de luchthaven ontbeten, hun auto en daarna Rachel opgehaald, om driehonderd kilometer naar County Cork te rijden, in het zuidwesten van Ierland. Solomon had het grootste deel van de vlucht geslapen, maar dat was nog steeds niet genoeg. Elke keer dat hij zijn ogen had geopend had hij Bo gezien, die klaarwakker zo veel mogelijk documentaires zat te kijken.

Sommige mensen maken grapjes over leven op pure lucht. Solomon is ervan overtuigd dat Bo kan leven van uitsluitend informatie. Die neemt ze in een astronomische hoeveelheid in zich op, ze snakt ernaar. Ze leest, luistert, vraagt, zoekt ernaar zodat er weinig ruimte voor voedsel over is. Ze eet nauwelijks, de informatie voedt haar, maar geeft haar nooit een verzadigd gevoel, de honger naar kennis en informatie wordt nooit gestild.

Solomon en Bo woonden in Dublin en waren naar Boston gegaan om een prijs in ontvangst te nemen voor Bo’s documentaire, *De Toolintweeling*, die was bekroond met de prijs voor Opmerkelijke Bijdrage aan Film en Televisie bij de Boston Irish Reporter Annual Awards. Het was de twaalfde prijs die ze dit jaar in ontvangst hadden genomen, na de talloze andere waarmee ze al vereerd waren.

Drie jaar geleden hadden ze een jaar lang een tweeling gevolgd en gefilmd, Joe en Tom Toolin, die op dat moment 77 waren. Ze waren boeren die in een afgelegen deel van het platteland van Cork woonden, ten westen van Macroom. Bo had hun verhaal ontdekt terwijl ze onderzoek deed voor een ander project en ze hadden in een mum van tijd haar hart, haar geest en dus ook haar leven veroverd. De broers hadden hun hele leven samengewoond en -gewerkt. Ze hadden beiden nooit een liefdes-

relatie met een vrouw gehad, of met wie dan ook wat dat betreft. Ze woonden al sinds hun geboorte op dezelfde boerderij, hadden samengewerkt met hun vader en het bedrijf overgenomen toen hij overleed. Ze werkten onder zware omstandigheden en woonden met een bescheiden inkomen in een heel basaal huis, een boerderij met stenen vloer. Ze sliepen in een tweepersoonsbed met alleen een oude radio om hen te vermaken. Ze verlieten hun land zelden, hun karige weekboodschappen werden bij hen bezorgd door een vrouw uit het dorp, die ook iets in het huishouden deed. De relatie en de kijk op het leven van de gebroeders Toolin hadden een gevoelige snaar geraakt bij zowel het publiek als bij de filmcrew, want onder hun eenvoud bevond zich een eerlijk en duidelijk begrip van het leven.

Bo had de documentaire geproduceerd en geregisseerd vanuit haar productiebedrijf, Mond-op-mondproducties, met Solomon voor het geluid en Rachel achter de camera. Sinds hun documentaire *Non-stop* van vijf jaar geleden, waarin ze het teruglopende aantal nonnen in Ierland belichtten, vormden ze een team. Bo en Solomon hadden al twee jaar een liefdesrelatie, sinds het officiële afrondingsfeestje van de documentaire. *De Toolintweeling* was hun vijfde project geweest, maar hun eerste grote succes, en dit jaar hadden ze de wereld rondgereisd van het ene filmfestival of prijzenfestijn naar het andere, waar Bo prijzen in ontvangst had genomen en haar toespraak tot in de perfectie had opgepoetst.

En nu zijn ze weer op weg naar de boerderij van de Toolintweeling, die zo bekend terrein voor hen is. Maar dat is niet om hun recente successen te vieren met de broers, het is om naar de begrafenis van Tom Toolin te gaan, de twee minuten jongere broer.

‘Kunnen we stoppen om iets te eten?’ vraagt Rachel.

‘Dat hoeft niet.’ Bo reikt naar iets op de vloer aan de bijrijderskant, een gevaarlijke handeling. Met één hand nog aan het stuur zwenkt de auto een beetje uit op de snelweg.

‘Jezus,’ zegt Rachel, die haar blik moet afwenden.

Bo krijgt drie repen te pakken en gooit er eentje naar haar toe.

‘Lunch.’ Ze scheurt de hare met haar tanden open en neemt een hap. Ze kauwt agressief, alsof het een pil is die ze moet doorslikken, voedsel als brandstof, niet voedsel voor het genot.

‘Je bent niet menselijk, dat weet je toch wel?’ zegt Rachel, die haar reep openmaakt en hem teleurgesteld bekijkt. ‘Je bent een monster.’

‘Maar ze is mijn kleine onmenselijke monster,’ zegt Solomon suf, en hij geeft Bo een kneepje in haar dij.

Ze grijnst.

‘Ik vond het fijner toen jullie het nog niet met elkaar deden,’ zegt Rachel, die wegstijgt. ‘Toen stond je altijd aan mijn kant.’

‘Hij staat nog steeds aan jouw kant,’ zegt Bo als grapje, maar ze meent het echt.

Solomon negeert de steek onder water.

‘Als we Joe onze eer gaan betuigen, waarom moest ik dan van jou al mijn apparatuur meenemen?’ vraagt Rachel met haar mond vol noten en rozijnen. Ze weet precies waarom, maar is in de stemming om eens even lekker te jennen. Dat was altijd leuk met Bo en Solomon, want ze waren nooit helemaal stabiel, altijd makkelijk van hun stuk te krijgen.

Solomons ogen gaan open en hij kijkt naar zijn vriendin. Twee jaar samen als liefdeskoppel, vijf jaar beroepsmatig bij elkaar en hij kent haar uit-en-te-na.

‘Je denkt toch niet dat Bo naar deze begrafenis gaat omdat ze zo aardig is?’ plaagt hij. ‘Bekroonde internationaal vermaarde regisseurs moeten te allen tijde alert zijn op verhalen.’

‘Dat lijkt er meer op,’ zegt Rachel.

‘Ik heb geen hart van steen,’ verdedigt Bo zichzelf. ‘Ik heb tijdens de vlucht de documentaire opnieuw bekeken. Weten jullie nog wie het laatste woord had? Tom. “Elke dag waarop je zelf uit bed kunt komen is een goede dag.” Mijn hart huilt voor Joe.’

‘Een paar traantjes dan,’ plaagt Rachel mild.

‘Wat gaat Joe doen?’ vervolgt Bo, die Rachels plagerijtje negeert. ‘Met wie kan hij een praatje maken? Zal hij niet vergeten

om te eten? Tom was degene die zorgde dat het eten werd afgeleverd en hij kookte.'

'Blikken soep, bonen op toast en thee met geroosterd brood is niet echt koken. Ik denk dat Joe die uitdaging met gemak aan kan,' zegt Rachel met een glimlach. Ze denkt aan de mannen die samen hard brood in waterige soep doopten tijdens de winterse middagen als de duisternis al was gevallen.

'Voor Bo is dat een driegangenmenu,' plaagt Solomon.

'Stel je eens voor hoe het leven nu zal zijn voor hem, boven op die berg, vooral midden in de winter, als je een week of langer niemand spreekt,' zegt Bo.

Ze laten de stilte even voortduren en peinzen over Joes lot. Zij kenden hem beter dan veel mensen. Tom en hij hadden hen toegelaten in hun leven en ze hadden elke vraag mogen stellen.

Tijdens het filmen had Solomon zich vaak afgevraagd hoe de broers ooit zonder elkaar zouden kunnen functioneren. Ze verlieten hun boerderij eigenlijk alleen maar om naar de markt te gaan en hun schapen te hoeden. Een huishoudster vervulde hun huishoudelijke behoeften, wat ze eerder ongemakkelijk dan noodzakelijk vonden. Maaltijden nuttigden ze snel en in stilte, ze schoven het eten snel in hun mond, waarna ze weer aan het werk gingen. Ze waren vier handen op één buik, ze maakten elkaars zinnen af, bewogen zich langs elkaar heen met zo'n gemak dat het net een dans was, ook al was hij niet echt elegant. Eerder een dans die in de loop der tijd was vervolmaakt, onbedoeld en onbewust. Ondanks het gebrek aan gratie, en misschien juist daarvoor, was het prachtig om te zien, boeiend om naar te kijken.

Het was altijd Joe en Tom, nooit Tom en Joe. Joe was twee minuten ouder. Ze zagen er precies hetzelfde uit en waren ondanks hun verschillende persoonlijkheid goed op elkaar ingespeeld. Vreemd genoeg klopten ze samen, in een landschap dat dat niet deed.

Ze praatten weinig met elkaar, ze hadden geen behoefte aan verklaringen of beschrijvingen. In plaats daarvan bestond hun communicatie uit geluiden die betekenis hadden voor hen, hoofd-

knikjes, schouderophalen, een handgebaar, zo af en toe een paar woorden. Het duurde een tijdje voordat de filmcrew begreep welke boodschap ze hadden uitgewisseld. Ze waren zo met elkaar in harmonie dat ze elkaars stemmingen, zorgen, angsten konden voelen. Ze wisten altijd wat de ander dacht, maar schonken aan de schoonheid van deze bijzondere band geen enkele aandacht. Ze waren vaak ondersteboven van Bo's diepteanalyse van hen. Het leven is wat het is, de dingen zijn zoals ze zijn, het heeft geen zin het te analyseren, geen zin om te proberen te veranderen wat niet veranderd kan worden, of te begrijpen wat niet begrepen kan worden.

'Ze wilden niemand anders, omdat ze elkaar hadden, ze hadden genoeg aan elkaar,' zegt Bo. Dit is een herhaling van een zin die ze al duizend keer heeft uitgesproken ter promotie van haar documentaire, maar ze meent nog steeds elk woord. 'Dus nu jaag ik een verhaal na?' vraagt Bo. 'Dat kun je wel zeggen.'

Rachel gooit haar lege verpakking over Bo's schouder.

Solomon grinnikt en doet zijn ogen dicht. 'Daar gaan we weer.'

‘Wauw,’ zegt Bo als ze langzaam naar de kerk in zijn prachtige omgeving rijden. ‘We zijn vroeg. Rachel, kun je je cameraspullen pakken?’

Solomon gaat rechtop zitten, ineens klaarwakker. ‘Bo, we gaan de begrafenis niet filmen. Dat kan echt niet.’

‘Waarom niet?’ vraagt ze, en ze staart met haar bruine ogen strak in de zijne.

‘Daar heb je geen toestemming voor.’

Ze kijkt rond. ‘Van wie? Dit is geen privéterrein.’

‘Oké, ik stap uit,’ zegt Rachel, en ze voegt de daad bij het woord om niet weer meegezogen te worden in een van hun woordenwisselingen. Bo heeft niet alleen een tumultueuze relatie met Solomon, maar met iedereen die met haar in contact komt. Ze is zo koppig dat ze zelfs ruzie krijgt met de rustigste mensen, alsof ze alleen maar kan communiceren of leren door dingen zo ver door te drijven dat er een debat volgt. Dat doet ze niet omdat ze een debat zo leuk vindt; ze heeft de discussie nodig om te leren hoe andere mensen denken. Ze denkt anders dan andere mensen. Hoewel ze gevoelig is, is ze vooral gevoelig voor de verhalen van mensen, niet zozeer gevoelig in de manier waarop ze die verhalen loskrijgt. Ze heeft het niet altijd mis, Solomon heeft in de loop der tijd veel van haar geleerd. Soms moet je juist op lastige of onprettige ogenblikken druk uitoefenen, soms heeft de wereld mensen zoals Bo nodig om de grenzen op te rekken om mensen aan te moedigen zich open te stellen en hun verhaal te delen, maar het is wel heel belangrijk om het juiste ogenblik te